

UCHWAŁA

Dnia 5 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Kozłowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jan Górowski

SSN Marian Kocon

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie egzekucyjnej z wniosku wierzyciela A. S.-B.
przy uczestnictwie dłużnika [...] Bank Polska S.A. w W.,
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym
w dniu 5 listopada 2014 r.
zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Okręgowy w W.
postanowieniem z dnia 11 czerwca 2014 r.,

"1. Czy przekazanie sądowi właściwemu skargi na czynności komornika wniesionej do sądu niewłaściwego miejscowo powinno nastąpić w formie postanowienia sądu czy zarządzenia przewodniczącego?

2. Czy w przypadku przekazania skargi postanowieniem sądu do oceny zachowania terminu do jej wniesienia (art. 767 § 4 k.p.c.) znajduje zastosowanie art. 200 § 3 k.p.c.?"

podjął uchwałę:

Skarga na czynność komornika wniesiona do sądu niewłaściwego miejscowo podlega przekazaniu sądowi właściwemu postanowieniem (art. 200 § 1 k.p.c.); skargę wniesioną do sądu niewłaściwego miejscowo przed upływem przepisane go terminu uważa się za wniesioną z zachowaniem terminu.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 21 stycznia 2014 r. Sąd Rejonowy w W. odrzucił skargę wierzycielki na czynność komornika wobec stwierdzenia, że została wniesiona z uchybieniem terminu tygodniowego wynikającego z art. 767 § 4 k.p.c. Wskazał, że wierzycielka skargę na czynność komornika wniosła do Sądu Rejonowego w G., który, uznając się za niewłaściwy do jej rozpoznania, zarządzeniem przewodniczącego przekazał ją do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w W. Biorąc jednak pod uwagę, że do tego Sądu jako sądu właściwego skarga wpłynęła z uchybieniem wymaganego ustawą terminu, podlegała odrzuceniu.

Rozpoznając zażalenie wierzycielki na to postanowienie, Sąd Okręgowy w W. powziął wątpliwość prawną, którą w formie przytoczonych na wstępie zagadnień prawnych przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Wskazał, że praktyka przekazania skargi na czynność komornika, wniesionej do sądu niewłaściwego do jej rozpoznania, niezaskarżalnym zarządzeniem przewodniczącego, znajdowała wsparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w tym w poglądzie wyrażonym w uzasadnieniu postanowienia z dnia 21 maja 2010 r. III CZP 28/10 (OSNC z 2011 r., nr 1, poz. 10), jednakże wobec treści uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2013 r. III CZP 91/12 (OSNC z 2013 r., nr 10, poz. 112), wymaga wyjaśnienia czy pogląd ten zachował aktualność. Wskazał na doniosłość tego zagadnienia nie tylko dla rozstrzygnięcia sprawy ale i dla praktyki sądowej w sprawach podobnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 767 § 1 k.p.c. skarga na czynności komornika przysługuje do sądu rejonowego, przy czym sądem właściwym do jej rozpoznania jest sąd, przy którym działa komornik. Jeżeli zaś do prowadzenia egzekucji został wybrany komornik poza właściwością ogólną, skargę rozpoznaje sąd, który byłby właściwy według ogólnych zasad. Zgodnie z § 4 tego artykułu skargę wnosi się do sądu w terminie tygodniowym od dnia czynności, gdy strona lub osoba, której prawo zostało przez czynność komornika naruszone bądź zagrożone, była przy czynności

obecna lub była o jej terminie zawiadomiona, w innych wypadkach - od dnia zawiadomienia o dokonaniu czynności strony lub osoby, której prawo zostało przez czynności komornika naruszone bądź zagrożone, a w braku zawiadomienia – od dnia dowiedzenia się przez skarżącego o dokonanej czynności. Skargę na zaniechanie przez komornika czynności wnosi się w terminie tygodniowym od dnia, w którym czynność powinna być dokonana.

Przytoczony przepis reguluje zatem właściwość sądu rozstrzygającego skargę i to zarówno w aspekcie właściwości miejscowej jak i funkcjonalnej, a także termin jej wniesienia. W uzasadnieniu postanowienia z dnia 21 maja 2010 r. III CZP 28/10 (OSNC z 2011 r., nr 1, poz. 10) Sąd Najwyższy odnosząc się do właściwości funkcjonalnej sądu rozstrzygającego skargę na czynność komornika wskazał, że sąd rejonowy rozpoznający skargę działa jako sąd pierwszej instancji. Dokonując natomiast kwalifikacji skargi na czynności komornika z punktu widzenia przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego środków zaskarżenia wskazał, że mieszcząc się w katalogu tych środków, ma jednak szczególny charakter polegający na tym, że do jej rozpoznania właściwy jest sąd rejonowy, przy którym komornik działa oraz, że jest to środek zaskarżenia przysługujący - co do zasady - na wszelkie czynności i zaniechania komornika, a więc czynności o charakterze zarówno orzecznym jak i wykonawczym. Mimo tej specyfiki jest to, w ujęciu art. 363 § 1 k.p.c., inny, niedewolutywny środek zaskarżenia, podobnie jak m.in. sprzeciw od wyroku zaocznego (art. 344 k.p.c.), sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym (art. 502 k.p.c.), zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym (art. 491 k.p.c.), skarga na plan podziału sporządzony przez zarządcę przymusowego (art. 1064¹³ § 2 k.p.c.), skarga na udzielenie przybicia (art. 870 § 1 k.p.c.). Przytoczone stanowisko Sądu Najwyższego należy podzielić.

Zważywszy, że powołane postanowienie zostało wydane w sprawie, w której powstała wątpliwość co do dopuszczalności stosowania art. 200 k.p.c. w sytuacji gdy zachodzi konieczność przekazania skargi na czynność komornika przez sąd niewłaściwy sądowi właściwemu do jej rozpoznania, w uzasadnieniu Sąd Najwyższy wypowiedział pogląd o niestosowaniu tego przepisu i z odwołaniem się

m.in. do uchwały z dnia 28 listopada 1987 r. III CZP 33/87 (OSNC z 1988 r. nr 6, poz. 73) wskazał, jako czynność właściwą, zarządzenie przewodniczącego.

Zagadnienie dopuszczalności stosowania art. 200 k.p.c. (w związku z art. 13 § 2 k.p.c.) w postępowaniu egzekucyjnym, również w razie wniesienia skargi na czynności komornika do organu niewłaściwego, nie jest nowe. W postanowieniu z dnia 27 stycznia 1971 r. II CZ 16/71 (OSNC z 1971 r., nr 9, poz. 162) Sąd Najwyższy twierdził, że z mocy art. 13 § 2 k.p.c. w postępowaniu egzekucyjnym mają odpowiednie zastosowanie przepisy art. 200 i 201 k.p.c. o przekazaniu sprawy sądowi właściwemu, a w uchwale z dnia 11 stycznia 1996 r. III CZP 185/95 (OSNC z 1996 r., nr 4, poz. 54) wyłączył co prawda stosowanie tego przepisu w odniesieniu do sytuacji gdy dochodzi do przekazania wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego przez sąd komornikowi, ale nastąpiło to wobec stwierdzenia, że komornik nie może być traktowany jak sąd, ponieważ powołany przepis stanowi o przekazaniu sprawy sądowi.

Ponieważ skarga na czynności komornika jest środkiem zaskarżenia, powstała wątpliwość co do dopuszczalności jej przekazania na podstawie powołanego przepisu sądowi właściwemu, w razie jej wniesienia do sądu niewłaściwego. Jak wskazano, w uzasadnieniu postanowienia z dnia 21 maja 2010 r. Sąd Najwyższy odwołał się do uchwały III CZP 33/87, która na długie lata ukształtowała praktykę sądową przekazania niewłaściwie wniesionego środka zaskarżenia zarządzeniem. Uwzględnić jednak należy, że w uchwale tej Sąd Najwyższy, poszukując podstawy prawnej wskazał na dopuszczalność analogii do art. 188 § 3 k.p.c. stanowiącego, że w razie zgłoszenia powództwa w sądzie niewłaściwym do rozpoznania sprawy, sąd ten prześle niezwłocznie akta sądowi właściwemu. Podejmując w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 15 maja 2013 r. III CZP 91/12 (OSNC z 2013 r., nr 10, poz. 112) analogiczne zagadnienie, to jest zagadnienie rodzaju decyzji procesowej jaka powinna być podjęta w wypadku wniesienia przed sąd niewłaściwy środka zaskarżenia w postaci zażalenia, Sąd Najwyższy stwierdził, że sąd niewłaściwy, do którego skierowano zażalenie przekazuje je do rozpoznania sądowi właściwemu na podstawie odpowiednio zastosowanego art. 200 § 1 k.p.c. (w związku z art. 391 § 1 i art. 397 § 2 k.p.c.). W uzasadnieniu tej uchwały zwrócono uwagę na zmieniony stan prawny to jest

uchylenie z dniem 1 lipca 2000 r. ustawą z dnia 24 maja 2000 r. (Dz.U. Nr 48, poz. 554) art. 188 § 3 k.p.c. i brak podobnego uregulowania, wskazano, że uchwała III CZP 33/87 dotyczyła zachowania terminu w sytuacji wniesienia rewizji do innego sądu niż sąd pierwszej instancji, który wydał zaskarżony wyrok oraz zwrócono uwagę na przydatność w badanej uchwałą sytuacji art. 200 k.p.c. Stanowisko wyrażone w uchwale składu siedmiu sędziów należy zaaprobować, przy czym przydatność zawartej w uzasadnieniu tej uchwały argumentacji prawnej dla rozstrzygnięcia zagadnień prawnych przedstawionych przez Sąd Okręgowy w sprawie niniejszej nie nasuwa wątpliwości.

Do stosowania w postępowaniu egzekucyjnym art. 200 k.p.c. upoważnia art. 13 § 2 k.p.c. Podkreślić należy, że chodzi tu o stosowanie odpowiednie, a więc z uwzględnieniem modyfikacji wymaganej specyfiką postępowania egzekucyjnego i samej skargi na czynność komornika jako środka zaskarżenia. Dostrzegając, że art. 200 k.p.c. stanowi o przekazaniu sprawy sądowi właściwemu, można rozważać, czy postępowanie ze skargi na czynność komornika jest sprawą, w szczególności w takim znaczeniu jaki temu pojęciu przypisał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 5 czerwca 2008 r. III CZP 142/07 (OSNC z 2008 r., nr 11, poz. 122). W rozważaniach tych nie można jednak pomijać, że pojęcie sprawy w przepisach kodeksu postępowania cywilnego miewa różny zakres, ponadto, jak wynikało z przytoczonych wyżej orzeczeń Sądu Najwyższego, nie ma przeszkody dla skorzystania z tej podstawy prawnej przy przekazaniu sądowi nie tylko sprawy ale również niejako fragmentu sprawy, skoro Sąd Najwyższy rozstrzygał o tej podstawie prawnej przekazania wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego. Ponadto samo postępowanie ze skargi na czynności komornika, mimo że jest elementem postępowania egzekucyjnego, toczy się przed sądem, który jednak w tym postępowaniu nie ma statusu organu egzekucyjnego, ale rozpoznając skargę sprawuje w ten sposób wymiar sprawiedliwości. Jeśli ponadto dostrzeże się, że skargę na czynność komornika wnieść może nie tylko dłużnik i wierzyciel, ale każdy, kogo prawa zostały naruszone wskutek czynności komornika lub jej niedokonania, wówczas pojęcie sprawy w postępowaniu egzekucyjnym może być rozumiane inaczej niż w postępowaniu rozpoznawczym; w szczególności dla osoby trzeciej postępowanie przed sądem ze skargi na

czynność komornika wręcz stanowić będzie sprawę, a więc będącą przedmiotem postępowania całość.

Powyższe uzasadnia zatem wniosek, że art. 200 § 1 k.p.c. ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym wówczas, gdy skarga na czynności komornika została wniesiona do sądu niewłaściwego miejscowo. W tym miejscu zwrócić jeszcze należy uwagę, że ustawowe pojęcie „wniesienia” skargi do sądu wyklądać należy w powiązaniu z wynikającym z ustawy wskazaniem sądu, który skargę tę rozpoznaje. Chodzi więc tu o to, że adresatem skargi uczynić należy sąd, który jest właściwy do jej rozpoznania, czyli skarga powinna być skierowana do tego sądu. Jeżeli więc wnoszący skargę jej adresatem uczyni sąd niewłaściwy, to jest wskaże sąd niewłaściwy jako sąd, który skargę tę powinien rozpoznać i tak zredagowana skarga zostanie skierowana do tego sądu z zachowaniem terminu wynikającego z art. 767 § 4 k.p.c., a sąd ten przekaze ją do sądu właściwego, wówczas skargę tę uważać należy za wniesioną z zachowaniem terminu. Wykluczyć należy zachowanie terminu wówczas gdy skarga skierowana do sądu niewłaściwego zostanie wniesiona przed upływem przepisanego terminu do jakiegokolwiek sądu.

Z przedstawionych względów na podstawie art. 390 k.p.c. podjęto uchwałę, jak na wstępie.